

Numărul 42. Oradea-mare 20 oct. (2 nov.) 1902. Anul XXXVIII

Apare duminica. Abonamentul pe an 16 cor., pe $\frac{1}{2}$, de an 8, pe 3 luni 4. Pentru România pe an 20 lei.

Societatea teatrală G. A. Petculescu.*

Adaus la istoria primei societăți teatrale române ambulante din Transilvania, Ungaria și Banat.

Nu e mult de atunci de când am avut și noi Români din țările coroanei Stului Ștefan, societatea noastră teatrală ambulanta, bineșor organizată, care a parcurs Banatul, câmpia Aradului și Ardealul, dând reprezentații naționale românești, însuflețind publicul și lăsând amintiri trașnice după sine. Și totuș par' că n'a mai fost nicădată! După luptă continuă cu greutate enorme, luptă dată cu adevărat eroism în decurs de un deceniu și mai bine, s'a resfirat societatea, creatorul ei s'a retras bolnav și istovit la Lugoj, unde a sfârșit cu încetul, neluat de nime în seamă, par' că nicădată nu ar fi avut vr'odată zile de glorie.

Adevărat, nu totdeauna și nu pretutindeni a fost apreciat după merit. Pe vremea sa nu părea lucru așa mare, a avea o societate teatrală organizată, precum ne pare astăzi, când nu o mai avem. Mai ales prin orașe, unde publicul nostru cu înclinațiuni vândite spre cultura

* Din Anuarul V al Societății pentru crearea unui fond de teatru român pe 1901—1902.

germană, se îndeletnicise cu reprezentații teatrale germane ținute în stil apusean, eră cam desconsiderat „artistul pantofar“, care purtat mai mult de entuziasm genuin național, decât de instrucție artistică apuseană, se credea la apogeul artei, când reușia să ofere publicului seii de la țară o iluzie suggestivă a eroismului românesc, trecut prin botezul de sânge la Grivița.

Astăzi privim cu alți ochi chiar și noi, cești din orașe, la prestațiunile lui G. A. Petculescu, creatorul, organizatorul și directorul primei societăți teatrale ambulante de la noi. Ori cât de divergente fie aprecierile asupra nivelului artistic al acestei trupe de actori, imi pare mai presus de ori ce îndoială, că existența și prestațiunile acestei trupe constituie un fapt, național și cultural în istoria dezvoltării noastre. Începutul nu putea fi altcum decât cum a fost al lui Petculescu, pagubă că firul s'a tăiat în urma împregăturilor vitrege. Reluarea firului astăzi reclamă — precum vedem chiar din frământările societății noastre pentru crearea unui fond de teatru național — o luptă gigantică și rezultatul cel vom dobândi, e foarte problematic.

Cred deci, că ofer o lec-

G. Aug. Petculescu.

„Fost-am Directorul primei Soc. de Teatru Român din Ungaria și Transilvania, petrecând o viață amară de la 1870, până la finea vieții mele“.

G. Aug. Petculescu.

(Inscripția aceasta făcută la an. 1889 de Petculescu, pe tabloul lucrat în mărime naturală de pictorul I. Stoica (op. 449) la an. 1886, reprezentând bustul lui Petculescu.)

tură de interes actual dacă present cetitorilor acestui „Anuar“ niște schițe fugitive din viața societății teatrale a lui Petculescu. Întemplantarea a voit să dau de o ladă, ce a găsit-o dl Ioan Iorga Burencia, contabil de bancă în Lugoj, la cumnata lui Petculescu, care ladă conține o parte din „lăsământul“ artistului.

Am frunzărit filele mucegăite și îngălbenite ale acestui lăsământ și cred că fac un serviciu istoriei artei teatrale la noi, dacă dau publicității unele altele din aceste. Partea mai mare a lăsământului se constituie din piese teatrale, cari au format repertoriul, apoî o serie de acte publice, documente, licențe, afișe, conturi, sentințe judecătorești, acte procesuale și multe altele, cari la olaltă oferă un tablou de tot straniu al nenumăratelor miserii, ce alcătuesc viața fantastică de actor și director de teatru.

Ar fi la tot cazul instructiv a studiá manuscriptele găsite, a căută, dacă au apărut deja undeva în tipar și, dacă sânt potrivite pentru impregiurările noastre de astăzi. Poate s'ar rentă a rețipări vre-o câteva pentru societățile noastre de diletanți sătenești. Eu nu am ajuns să fac toate aceste studii, cari reclamă răgaz și liniște, de care nu prea dispunem gazetarii de dincoace.

Obiectul scrutării mele l-au format celelalte acte și hârtii din lăsământ și pe basa acestora voi încercă a da aici niște tablouri despre viața trupei lui Petculescu din primii ani ai existenței sale, pe baza actelor aflate la veduva fratelui lui D. A. Petculescu, care trăiește încă în Lugoj. Bine înțeles, ceea ce ofer eu aici sânt numai schițe rapsodice, cari nici pe departe nu pot avea pretenții de a oferi ceva complet. Sânt numai un „adaus la istoria primei societăți teatrale române ambulante din Transilvania, Ungaria și Banat“, precum am și zis în titlul acestor șire.

Nainte de Petculescu n'am avut o astfel de societate la noi. Prin anii 60 și 70 au trecut pe la noi din timp în timp societăți teatrale din România sub conducerea lui Milo, Pascaly ș. a., prima societate ambulanta teatrală a alcătuit-o inșe la noi George Petco, sau cum se scriea densusul: G. Augustin Petculescu.

Cine a fost acesta? Ca și Hans Sachs al Nemților: Pantofar și artist.

*

Petculescu s'a născut la 11 octombrie 1852, în Reșița-română, ca fiu al lui Toma Petco și al soției sale legiuite Elena și a fost botezat la 19 oct. al aceluiași an de parocul Ioan Nicolaevici, obținând din botez numele George. Estrasul din matriculă, liberat la 2/14 august 1860 de păr. Mathei Ballanovits sub nr. 18 ex 1860, se află între documentele din lăsământ. Accentuez aceasta pe motivul, că mai târziu se geră Petculescu de logojan, (tatăl seș s'a mutat pe la 1860 la Lugoj, unde a ramas pân' la moarte; chiar în actele de licență este scris: „lugosi születésü“ (de naștere din Lugoj), ceea ce a servit mai târziu drept motiv de disputa, aproape ca la Omer, între cele doue comune bănățene pentru onorul de a fi recunoscute ca „patria mai restrinsă“ a artistului.

În Lugoj și-a făcut tinerul George studiile elementare la școala gr. or. română, despre alte studii nu există nici o urmă. Bătrânul Toma Petcu a destinat pe fiul seș George pentru cariera de pantofar și l-a dat în învățatură la „maistor Pera“, care tră-

ieșce și astăzi și șcie povestii multe ștregării d'ale celebrului seș „șăgărt“, cum zic bănățenii ucenicilor de meserii. Eră băiat de temperament vioiu și impulsiv, care nu prea află stare la meseria, pe care de altfel a absolvat-o, obținând rangul de „calfă“.

Trecând prin Lugoj societăți teatrale din România și cultivând și societatea română din Lugoj pe acel timp în măsură mai mare arta teatrală prin societăți de diletanți bine instruite, s'a trezit în tinera calfa boldul irezistibil de-a deveni actor și în o bună zi, prin anii 70, a dispărut deodată din Lugoj calfa de pantofar; s'a luat — după cutu se aflase mai târziu — după o societate teatrală din România și a devenit încetul cu încetul actor. N'are să ne contrarieze faptul acesta, căci nu e un fenomen isolat. Artiști renumiți din străinătate au fost calfe și și-au început cariera de artiști ca și Petculescu al nostru, numai cu acea deosebire, că au dus-o mai departe decât acesta. Vina, că Petculescu nu a dus-o așa departe nu zace numai în el, ci și în impregiurările de la noi, cari nu au favorizat talentele tinerului artist.

Din toate însemnările și hârtiile rămase de la Petculescu se vede, că nu a fost o capacitate vulgară, ci a purtat în sine germenii pentru mai mult, decât ce a ajuns de fapt. A organizat trupa sa după un plan bine stabilit, a susținut ordine și disciplină, a ținut cont de gustul publicului și de impregiurări, cu un cuvânt s'a ținut — după cât eră cu puțință — la înălțime.

Planul rămas de la Petculescu pentru organizarea trupei teatrale merită și astăzi să fie luat în considerare. Mai la vale voi arată cum a finansat afacerile trupei ambulante, care finansare, bine înțeles, a rămas literă moartă, căci reclamă un venit anual de 34 mii fl., o sumă enormă, care nu a putut-o realiză Petculescu nici când. Dar faptul în sine, că Petculescu a fost în stare să susțină cu chiu cu vaî ani de-arëndul o trupă teatrală de 8—14 membri, fără nici o subvenție și fără nici un ajutor, afară de abonamente și încassările de la reprezentații și că a fost în stare să creeze o bibliotecă și arhivă și să-și agonisească o garderobă evaluate la 1000 fl., denotă destul de clar, că Petculescu nu a fost om de rënd.

Dar să reluăm firul întrerupt.

În România și-a început cariera teatrală la Craiova și Turnu-Severin, unde încetul cu încetul a ajuns de la împărțitor de afișe la statist, roluri secundare, pân' ce-l vedem la 1874 deja în roluri mai de seamă, după cum reese din consemnarea rolurilor ce a jucat ca gajist în trupa lui G. Popescu, care consemnare de-asemena se află între hârtiile lăsământului.

Se vede, că deja la anul 1876 s'a zămislit în el ideea de-a fondă o societate teatrală ambulanta pentru Austro-Ungaria, precum reese aceasta din diferite corespondențe.

La 1878 a reușit în fine să facă începutul cu o societate de 6 membri, cu care a trecut la Lugoj și a cerut de la ministrul ungar concesiune de a da reprezentații în diferite orașe ale Ungariei.

Erau alte vremuri pe atunci! Victoriile reportate de armele române pe câmpiile bulgărești au electrisat întregul corp al românismului. Conștiința națională, care zăcea amorțită, s'a trezit și a luat proporții gigantice. Pe toate terenele vieții noastre pub-

lice se remarcă influința binefăcătoare a acestei renașteri sufletești. Părea tot Românul mai înalt... Reinvierea noastră pe toate terenele vieții publice și particulare își găsește germeii psihologiei în acest mare moment al istoriei noastre. Chiar și încheierea tuturor Românilor din țările coroanei Stului Ștefan într'un singur partid politic național cade în această epocă.

Ce eră mai natural decât, ca sufletul simțitor al lui Petculescu să găsească momentul potrivit pentru a se reintoarce în patria sa și să vestească de pe scenă cu mica-î, dar însuflețita-î trupă de actori, gloria numelui de Român.

În 18 Iulie 1878 a obținut de la ministrul internelor concesiunea de a da reprezentațiunii teatrale în decursul aceluși an în Ungaria, cu excepțiunea Budapestei. Dați aici în traducere acest act:

Nr. 30178. Ministerul reg. ung. al internelor.

Concesiune.

Valabilă până la 31 decembrie 1878.

Se permite lui George Petculescu să deie în Ungaria, cu excepția capitalei Budapesta, reprezentații în limba română în termenul sus indicat, dar i se impune ca datorință ca pretutindenî, unde are de gând să deie astfel de reprezentații, să ceară mai întîiu concesiunea autorităților respective locale, să plătească o parte a venitului pentru fondul săracilor din localitate și să satisfacă precis tuturor dispozițiilor polițiale din vigoare, atât densusul, cât și toate persoanele, care aparțin societății sale.

Budapesta, 18 Iulie 1878.

Pentru ministru:

Br. Kemény m. p.,
secretar de stat.

Acest decis ministerial i s'a înmanuat lui Petculescu în luna august 1878 prin vice-comitele comitatului Caraș-Severin și îndată s'a și apucat Petculescu de organizarea trupei, studiarea pieselor, montarea societății cu toate cele necesare, încât deja în octombrie 1878 a putut da primele reprezentațiuni în Lugoj, iar în 3 noiembrie 1878 și-a început deja turneul artistic la Bocșa-montană. Asupra acestora vom reveni în deosebi.

Concesiunea ministerială și-a renoit-o apoi Petculescu an de an prin vice-comitele comitatului Caraș-Severin la ministrul internelor, dar nu odată a trebuit să întrerupă turneul din cauză că reînnoirea concesiunii întârziă. Eră de înțeles, că ministrul n'avea cuvânt să grăbească cu rezolvarea rugărilor lui Petculescu, cari în toți anii următori erau însoțite cu certificate de conduită favorabile, liberate de autoritățile publice ale localităților, unde a dat reprezentațiuni, iar vice-comitele comitatului Caraș-Severin a recomandat totdeauna ministrului reînnoirea concesiunii. Și în privința aceasta erau atunci zile mai bune.

(Va urmă.)

Dr. Valeriu Branicee.

Unii poartă onoarea 'n gură ca fumul țigărilor; nu-l trag în piept, ci numai pufăesc.

Advocații au mai multă trebuință de câștigat procesele decât dreptatea.

Somnul din urmă.

*Somnule-î a treia noapte
De când nu mi te arăți —
Să-mi adormi durerea 'n suflet,
Să-mi stringi ochii de pe cărți.*

*Să-mi ajuți să uit pe-o clipă
Că-î ațvea-acest amar —
Și că trebuie suferinții
Să-î bea ultimul pahar.*

*Cum știe tu 'n alte vremuri
Să te strecuri pe furis,
Și să me cuprinzi în brațe,
Să me-adormi cu ochi deschiși.*

*Vino! stringe-me la sinu-ți
Și me-adormi încet, încet,
Vrea să mă dorm somnul din urmă
Și să nu me mai deștept.*

V. B. Munteneșu.

Armand Barthet.

V r a b i a L e s b i e î.

Comedie într'un act, în versuri.

Persoanele:

Catul, poet, 25 ani.
Manlius, 45 ani.
Cornelius, 25 ani.
Pisone, patrician, amic al lui Catul, 28 ani.
Davus, sclav al lui Catul, 45 ani.
Lesbia, 20 ani.
Chryselida, servitoarea Lesbiei, 30 ani.
Licina, desrobită, 30 ani.

Selavi.

Scena, în Roma, pe timpul luptelor dintre Cesar și Pompei, cu cincizeci ani înainte de era creștină.

Scena I.

Sală de mâncare la Catul.

Paturi în giurul mesei. Toți comesenii stau la masă, culcați, după vechiul obicei roman.

CATUL, MANLIUS, CORNELIUS, PISONE,
(sclavi servind.)

PISONE.

Ei, ce zici d'asta, Manliu?

MANLIUS.

Nu te știeam, Catul,
Că poți așa de jalnic să fi, când ești sătul.
Când omul are toane, să bea închis în casă.

CORNELIUS.

O! ce curați cu duhul! Vreți să me faceți, lasă,
A crede că-l luarăți în serios!...

*

PISONE.

Să vii
La el, — cu cupa 'n mână, să jurî pe morți și vii,
Că el va fi modelul junimei viitoare, —
Și astea, ca din fundul mormântului... — Oroare!
La glumele de masă, jos, gravitatea, jos!

CATUL.

Posomorît saü vesel, nebun saü serios,
Ce-am spus, e adevêrul.

PISONE.

Și iar?

CORNELIUS.

Cu vocea-ți gravă,
Mai spune-aceste vorbe, din mintea ta bolnavă
Pornite...

PISONE.

Beat, nu bolnav!

CATUL.

O! m'ascultați, amici!
Pe veci de-acum puiü capêt amorurilor mici,
Și-acestor cupe pline pe mesele 'nroșite,
Și nimfslor Velabrei, și-orgiilor smintite;
Iar azi de beaü atâta, eü singur cât voi trei,
E cea din urmă dată, — de martori iaü pe zei!

CORNELIUS.

E jurământ, nu glumă!

CATUL.

Cum glumă nu-i că-i place
Neerei tale, — amice, ochi dulci să poată face
Lui Plancul; — cum nu-i glumă că aeru-ți ciudat,
Stêrneșce ris in Forum de cum te-ai arătat...

PISONE, (ridënd.)

Cornelius, primeșce-o!

CATUL.

Cum glumă nu-i cu tine,
Că vinul Siracusei îl sugî grozav de bine.

MANLIUS.

O! toți o zic aceasta...

CATUL.

Cum nu e glumă când
Ca pe-un moșneag Amorul te 'ntimpină ridënd.
O! Manlius! Daphnida n'o poate spune oare?
Vicleană curtesană a căreia pudoare
Prea scump ai prețuit-o și care te-a făcut
S'aduci virtuții sale credința ta tribut?
Vêslaşii de pe Tibru, mai șciutori, imi pare,
Îi cântăriaü cu banul virtutea ei cea mare.

PISONE.

E bine spus, — dar gluma destul cu-atâta zor.

CATUL.

A! nu glumesc, prieteni, căci, uite... me însor.

TOȚI.

A! tac!

CATUL.

Făcut-am planuri, — șciü eü, — prea mari,
ca 'n lume

Să ilustrez, la rëndu-mi, al moșilor mei nume:
In fiica unui consul, in Sexta, mi-am ales

Chezașa protectoare a mândrului succes
Ce-mi va deschide calea să serv de-aproape statul.
Patrician, cu-avere, de nu vênenez senatul,
Îmi puiü hlamlda iute și marelui Pompeiü,
Daü spada mea, pe Cesar să-l batem cu temeii.
Și cine șcie, poate că într'o zi...

MANLIUS.

Fireșce,

Catul-Imperatorul vedea-va că luceșce
Pe fruntea-i o coroană! Car de triumf, curënd!

CORNELIUS.

Un slav încua, degrabă, pe lictorul făcënd,
S'aducă-o laticlavă! Ei, șciit că n'o să-ți vie
Reü, purpura?

PISONE.

Pe Joe! Ce haz ar fi să fie!

Ba nu: șciți ce l-ar prinde de sprintenul Catul?
Măcar să-și aibă locul pe scaunul Curül.

CATUL.

Voï nu vedeți, dragi prieteni, și-l și deplângeți, poate,
Pe imprudentul care, de prea devreme-și scoate
Din giurul frunții sale frumoșii trandafirî,
Spre-a da o cale nouă sglobiei sale firî...
Dar lucrul e acuma făcut pe jumătate, —
Și, sânt destui aceia să-mi ia, pe apucate,
Și cupa plină încă, și locul ne-rêcit:
Nu veți avea din asta nimic de suferit!

PISONE.

Dar Lesbia? Veți? iată un lucru, pentru care
O să te veți de-acuma silit la renunțare...

CATUL.

E tristă datoria, așa-i, mărturisesc,
Și tu me faci acuma la ea să me gândesc:
'Mi-e dragă?

PISONE.

Ești tu sigur? — Să bem!

CATUL, (intindënd cupa.)

De bëutură!

Turnați! înc'o zi bună și fără legătură!
Turnați! înc'o zi bună de libertate! — Mânî
Cu soarele de-odată, — și lanțul pentru mânî!
Să bem, prieteni, pentru iubirile pierite,
Pentru ospêțuri, care, pe frunți neîncrețite,
Ne impletiaü coroane de mândri trandafirî;
Să bem și pentru-acele lihnite lenevirî
Pe care-odinioară le desmierdá Plăcerea
Cu aripile-i d'aur... Înfricoșând Tăcerea,
Să bem pentru Junete și pentru-acele flori
Pe cari, dântuitoare cu pașii iuți, ușori,
În ploae de petale ni le-aruncă 'nnainte!
Să bem, iubiți prieteni, cu inima fierbinte
Și fruntea-ne voioasă, răpească pentr'o zi
Aureola mândră a zeilor!

PISONE.

Zi! zi!...

Beaü pentru fericirea-ți!...

MANLIUS.

Închină Nebunieii!

PISONE.

Lui Bachus!

CORNELIUS.

Eü -- Iubirei!

Fericirea.

Amândoi cetind o carte,
Gândurile fug departe,
Uită tot, par că-s vrăjiți,
Șciți numai că-s fericiți
Și în fericirea lor
Sunt cuprinși de-acelaș dor.

Pe covor jos lumea mică,
Un băiat și o fetică,
Joacă vesel și ridând,
Câte-odată și plângând,
Ca doi mândri porumbași,
Ca doi ineri drăgălași.

Buna vede și se 'ncântă
De simțirea cea mai sfântă,
Și privirea 'n jos întoarce,
Prinde fusul, toarce, toarce,
Dar de-odată se oprește,
Lacrime 'n ochi se ivește.

MANLIUS.

Falernului!

CATUL.

Lesbiei!

Sus cupele!

DAVUS (intrând.)

Stăpâne, o desrobită-acî

Din partea Sextei vine și cere a-ți vorbi.

PISONE.

Din partea Sextei? Gluma e-atât de 'naintată,
Că poate să se schimbe în faptă-adeverată.

CATUL.

Să între! — Despre-aceasta voi chiar veți judecă.

Scena II.

Aceași. — LICINIA.

CATUL.

Licinio, tu? Salve! Cui pot a datorá
Venirea ta la mine?

LICINIA.

Stăpâne-o misiune.

PISONE (incet lui Manlius.)

Me prind că-i vr'o ruptură, sau cam pe-aproape...

CATUL.

Spune.

LICINIA.

În noaptea-aceasta Sexta în visu-i a vădut
Căsătoria-i ruptă 'nainte de 'nceput,
Și întrebă-augurii, la deșteptare, 'ndată.
Dar în amor ghicitul nu-i sigur nici odată,
Își zise ea, și astfel, ea de urit mai mult,
Ast vis al nopții sale me puse să-l ascult.
Ar vrea să te 'ntelnească. O vorbă de iubire
Oracol foarte sigur e pentru-a ei simțire.
Vení-vei ?

CATUL.

Peste-o oră. Acum sînt așteptat

La porțile Latine să iați ne'ntârziat
Acele pietre scumpe alese de serbare,
Și voiți veni, cu ele, cu-aceeaș grabă mare,
Să instelez pe Sexta. Aceste chezășii
De viitor, schimbá-vor teroarea ei în vii
Plăceri; și dacă vocea-mi de dînsa e-ascultată,
Pe cât e de frumoasă, o vom vedea îndată
Și veselă. Decî, spune-î...

LICINIA.

Alerg...

CATUL.

Amici, vom bea

Pe cea din urmă cupă, spre fericirea mea!
Falernul și Cacubul! Ce vinuri! Trebuieșce
Să zic și lor adio? — Dar ceasul me grăbeșce:
La prînz cu negustorul când întelnire ai
Și cumperi și pe credit, — exact să fii încăi.
Să nu uitați: pe mâne! Ve las. Iați calea dreaptă,
Căci, știți prea bine, Sexta la dînsa me așteaptă.
Și, — chiar de-aș pierde 'n urmă, asemenea avînt,
Azi încă-i sînt iubitul, — de mâne soț îi sînt...
Decî, salve!

TOȚI.

Catul, Salve!

(Va urmă.)

N. Rădulescu-Niger.

Cu cine să ne căsătorim ?

(Fine.)

Și mai importantă e moștenirea boalelor nervoase.
Aceste se transmit în formele cele mai variate.
Epilepsia (boala copiilor) este ereditară. Drul
Echeverin a constatat că 136 persoane epileptice
căsătorindu-se, 62 bărbați și 74 femei au dat naș-
cere la 553 copii, dintre cari numai 105 erau sănē-
toși. Dintre aceștia 165 au murit de mici copii de
crampe, 78 erau epileptici, 39 erau paralitici, 51 e-
rau isterici, 11 erau nebuni, 18 idioți și restul a mu-
rit în frageda copilărie.

În 135 familii, moștenirea s'a transmis de 61
orî din partea tatălui, 75 orî din partea mamei și o
dată din partea amîndurora.

O altă primejdie ne oferă alcoolismul, beția
cronică. Drul Binghampton a constatat 21 casuri de
alcoolism moștenit de la părinți. În 11 casuri eră
tatăl bețiv, în 6 casuri muma, în 4 casuri ambi
părinți.

Cei mai mari savanți s'au ocupat cu chestiunea
transmisibilității alcoolismului. Toți sînt unanimi în
a susținea, că chiar în mică cantitate alcoolul pro-
duce stricăciuni în organism și că alcoolul e una din
cauzele pentru cari atâtea națiuni decad, degenerază.

S'a constatat că din îmbrățișarea unui bărbat
beat cu o femeie, nu se poate nașce în nici un cas
un copil sănētos. Nu fără dreptate susțin unii că
epilepsia ar fi o urmare a beției unuia dintre pă-
rinți. Căci e un fapt vădit că în familiile în cari
există bețivi, există și un mare număr de epileptici.
Diferite boli de creier se întelnesc la alcoolici. Nu e
locul aci să ne întindem prea mult asupra acestei
chestiuni; e bine înse să șeim, că atunci când e să
ne căsătorim să nu dăm mâna celor cari au patima
beției, nici acelora cari se trag din părinți alcoolici.

Nici căsătoriile între rude prea apropiate să nu
se permită, căci de multe orî din acest fel de căsă-
toriî se nase copii surdo-muți, idioți, nervoși.

Am trecut în revistă boalele ce trebuie să le
avem în vedere în momentul când e să contractăm
o căsătorie, remâne acum să mai citim, că schirosul,
cancerul, boala de zahăr, diabetul, epilepsia, hipo-
hondria, reumatismul, boalele măduvei spinării, con-
stituesc un pericol pentru urmași.

De asemenea trebuie să ne ferim în cazul când
unul dintre soți ar fi astmatic, neurastenic sau dacă
suferă de o blenoragie cronică.

Me veți întrebá atunci dacă pe astfel de oa-
menî trebuie să-i oprîți de a se însurá. Noi ve vom
răspunde: că inșasă natura le interzice, înse nu le-
gile pot oprî așá ceva, ci trebuie să-i luminăm, să
le arátăm calea adevărată.

Tinărului care voeșce să se insoare, îi vom zice:
nu te uitá numai la mireasa ta, uitá-te și la părinții
fetei. Nu studiá numai manierile ei, caracterul ei,
patimele sau calitățile ei, ci studiază și starea sănē-
tății fetei și a părinților ei. Acelaș lucru trebuie zis
și fetelor.

Eu sînt convins că mult mai puține căsătorii
s'ar face, dacă deplina lumină ar domni, dacă fie-
care fată și-ar astēperá pasiunea iubirei, gādin-
du-se că mai curēnd sau mai târziu ea va trebui să
se facă îngrijitoarea unui om infirm, bolnav, sau va
da nașcere unor copii cari i vor reproșá mereu o
sănētate șubredă, defectuoasă.

Aşa cum fiecare om se pregăteşte pentru o carieră, pentru un meşteşug, tot astfel trebuie să fie pregătit pentru căsătorie. Nu bucătăria, pianul, desemnul, broderia fac din femeie o bună mamă de copii, pentru toate acestea găsim şi alţii cari să ne o facă, dar nimeni nu posedă atâta avere pentru a avea o fiinţă care să-şi ia asupra-şi în mod conştiincios obligaţiunile de mamă.

Mulţi vor zice, că e crud şi barbar ca acelor bolnavi, cari deja sunt blestemaţi de soartă, trebuie să le interzicem şi cea mai scumpă fericire; că e barbar ca tocmai aceştia cari au mai multă nevoie de a fi iubiţi şi îngrijiţi, să li se răpească ajutorul fiinţelor lor iubite.

Acestora trebuie să le răspund, că căsătoria nu e o casă de sănătate, un sanatoriu, ci e un mijloc pentru conservarea şi perpetuarea speciei.

Chestia această este o chestiune de igienă socială. Dacă propunerea aceasta ar fi urmată, multe lacrimi n'ar mai curge şi vechia zicătoare nu s'ar mai adevări:

„Pecatul părinţilor se va revărsa asupra copiilor până în a treia şi a patra generaţie“.

F e l u r i m i.

Reforma îmbrăcăminteii femeesci în America. În America, partizanii reformei artistice şi igienice a îmbrăcăminteii femeii au organizat o şcoală de eroitorie cu scopul anume de a contribui la progresul acestei reforme. În programul acestei şcoli, menită să formeze eroitori artiştii se copriind, între altele, şi următoarele cursuri: 1. Un curs de anatomie şi fiziologie care să se ocupe în deosebi de influenţa pe care o exercită îmbrăcăminteii asupra sănătăţii şi a dezvoltării corpului. 2. Un curs de armonie şi contrastele pe cari le reclamă culoarea părului, a ochilor şi a peleii persoanelor cu aceea a hănelor pe cari le poartă. 3. Studiul costumelor din toate timpurile şi la toate popoarele; studiul costumelor artistice. 4. Principiile decoratiunii şi întrebuinţarea ei ca garnitură la îmbrăcăminte. 5. Importanţa estetică a îmbrăcăminteii. În programa acestei şcoli se prevăd şi publicări de premii pentru desemnuri şi costume artistice. Aceasta pentru a încuraja talentul şi a-i înlesni manifestarea.

Publicistica franceză. Numărul ziarelor cotidiene şi al publicaţiilor periodice franceze creşte mereu. Chiar la Paris se numără acum 2685, dintre cari 142 sînt zilnice, 736 săptămânale şi 884 lunare. Din 154 ziare şi reviste politice, aproape jumătate sînt republicane. Numărul foilor din provincie e de peste 4000, printre cari 355 zilnice.

Binefaceri de miliardari. Se zice că miss Helen Gould, fiica reposatului miliardar Jay Gould, cheltuieşte în fiecare an 750 mii de franci în opere de binefaceri, adică mai mult decît de patru ori greutatea ei în aur. Chiar în aceste condiţiuni ar trebui trei Gould peste 34 ani spre a-şi cheltui cele 25 milioane ale ei. Un alt american miliardar, cunoscutul A. D. Rockefeller, a dat oficial, în timpul acestor ultimi 10 ani, 75 milioane, fără a număra suma respectabilă pe care o dă pe sub mână. Andrew Carnegie, regele oţelului, a cheltuit cel puţin 75 milioane de franci la binefaceri.

Doine populare.

— Din comitatul Hunedoara. —

Go pe deal, badea pe vale,
Ştie-l dracu ce gând are,
Are gând să me iubească,
O are gând să me căznească?
Căzنی-o pe mamă-sa,
Că io m'oi şei cumpetă.
Că io ziua beaŭ răchie,
Seara mînc struguri din vie,
Nu-mi pasă de a lui mînie.

O săraca cătana,
Cîm îi vine porunca,
Lasă prînzul şi cina,
Şi descultă opinea
Şi incaltă păpucu,
Şi ia drumu dia lungu.
Firea-i maică blăstemată,
De ce nu m'ai făcut fată,
Să şed cu furca pe vatră
Să nu 'ncungîur lumea toată,
D'aşă m'ai făcut ficior,
La 'mpêratu de-ajutor.

Frunză verde doi bujori,
Are maica doi ficiori,
Năcăjeşte până-i creşce
Împêratu-i cătăneşce.

La nedeie la Celiug
Tăte fetele se duc,
Numa mama nu me lasă,
Me tine incisă-n casă
Şi-mi dă lapce cu prescură,
Ca să me zeuît de gură
Şi-mi dă lapce cu colac,
Ca să me zeuît de drag.

Doru bade de la tine
Peste multe dialuri vine;
D'aşă vine de-a ferbince,
Să staŭ în loc m'aş aprinde,
Da 'ntr'atata am năroc,
Că me duc, nu staŭ în loc.

Frunză verde de susai,
De mică me măritaŭ,
Reŭ bărbat imi căpetaŭ;
Pân' se 'ncaltă d'un picior,
Soarele-i la prânzişor,
Pân' gată cu hălalalt,
Soarele-i la scăpătat.

Dragostea de vėduvoi
Ca oţetu din butoi;
Dragostea de vėduvă
Ca zama de lobodă;
Dragostea de junelaş
Ca carnea de purcelaş.

Culese de:

Emil V. Degan.

SALON.

Serisoarea unei doamne.

Domnule redactor,

Am fost și eu la expoziția industrială din Sibiu și am ramas încântată de harnicia țerancei române.

Pentru noi aceasta harnicie nu este o surprindere, căci o cunoaștem de mult; cu toate acestea, de câte ori ni se ofere ocaziunea s'o putem constata, simțim o mândrie, care ne spune: Iată ce talent și ce sirguintă are țeranca noastră!

Da, țeranca română e fala noastră. Ea ne-a făcut renume și atrage admirația tuturor oamenilor culti.

Câtă vreme înse țeranca face neamului nostru atâta glorie, mi se pare că noi, damele, nu ne împlinim întocmai chiemarea frumoasă.

De mult imi apasă sufletul gândirea aceasta, nici odată înse n'am găsit privilegiu potrivit s'o spun; acum pare că e tocmai la loc să dau curs simțirii mele.

De câte ori aud pe la bancheturile noastre obicinuitul toast pentru „femeia română”, imi vine să roșesc, căci nu merităm de loc laudele ce ni se aduc.

Ce facem noi?

Dăm oare concursul nostru la conservarea și poleirea limbei române? Nu prea. Cine nu crede, poftescă prin saloanele noastre și se va convinge, că în cele mai multe limba română se vorbește numai de ochii lumii, numai atunci când avem oaspeți în fața cărora voim să ne presintăm în colorit național.

Dacă cineva ar observă că exagerez, i-aș răspunde să facă o călătorie prin marginile de cătră România ale țerii, pe unde elementul românesc este mai compact. Pe acolo ar trebui să dăm d'o viață socială românească de model, cu saloane în cari se cultivă limba națională. Înse ce găsim? Limba de predilecțiune a conversațiunii în cele mai multe cercuri femeiești, este cea germană.

Dacă intrăm prin familiile noastre mai înlăuntrul țerii, ni se presintă alt fenomen. Damele conversează în limba maghiară. Poftiți la vr'o petrecere sau bal în Ungaria proprie și prin părțile marginase ale Transilvaniei și veți avea ocaziune a ve convinge că este exact ceea ce spusei.

Dacă dincoace de Carpați damele noastre nu vorbesc românește, poate ne compensează cele din România. Am fost și acolo, eu înse nici în saloane, nici în Teatrul Național, nici la concertele de la Ateneu, n'am audit damele conversând decât franțuzește.

E bine, dacă damele române nici dincoace nici dincolo de Carpați nu conversează românește, merită ele laudele multe, toasturile înflorite, prin cari se glorifică sentimentul lor național, prin cari li se spune că numai ele au salvat naționalismul românesc? Nu, nu le merităm. Iată pentru ce roșesc tot-

dauna când la bancheturile noastre se scoală câte un entusiast naiv să premărească meritele naționale ale femeii române.

Deci dacă tostanții noștri țin să pronunțe un toast și pentru femeia română, să spună că ei înțeleg țeranca română, pentru aceea beu și eu bucuos, căci aceea e vrednică de laudele ce i se fac.

Iar noi, damele române, să ne punem pe cugete, ca cel puțin în viitor să ne împlinim mai bine datoria. Să ridicăm în casele noastre un altar limbei naționale. Să nu vorbim între noi decât românește. Să nu mai facem ca pân' acuma, dând-o cu plăcere pe altă limbă. Fără șovinism națiunile mici nu se pot susținea, cu atât mai puțin pot să înainteze. Șovinismul acesta e datoria ce ni se impune.

Noi înse cum ne portăm? Până când suntem fete, vorbim românește cu tinerii mai străini, dar cu cei mai de aproape cunoscuți, conversăm în limbi străine, iar între noi fetele nu vorbim românește de loc. Dacă ne mărităm, în anii primii — de dragul bărbatului — vorbim tot românește, apoi începem să facem concesiuni limbilor străine și 'n cele din urmă nici bărbatul — de dragul nostru — nu mai vorbește românește.

Dacă noi n'am izgoni limba românească din vatra noastră familiară, dacă i-am da locul ce-i compete: cultura noastră națională ar lua un avânt, căci iubirea limbei ne-ar aduce aminte toate datorii noastre, atunci am spriginii literatura noastră, ne-am da sucursul la înaintarea întreprinderilor noastre culturale.

Să nu zică nimeni că aceste rânduri sunt prea pesimiste. Eu știu că realitatea e mult mai sarbădă. Sunt convinsă, că dacă cultura națională nu progresață atât de repede precum ar trebui, cauza este și femeia română cultă, care nu-i dă spriginul în măsura precum ar fi datoare să-l dea.

Aș greși înse dacă nu aș accentuă, că avem și dame cari își fac datoria. Numărul acestora înse, durere, este încă mic. Când ved câte una din acestea, me închin cu devoțiune, cum trebuie să li se închine tot Românul.

Deie Dumnezeu ca numărul acestora să se 'nmulțească. Să avem tot atât de harnice dame, pe cât de harnice sunt țerancele noastre.

Urzica Spinescu.

Asociațiunea din Maramureș.

Românii din Maramureș au și ei o asociațiune pentru cultura poporului român.

Despre aceasta asociațiune dl Tit Bud, vicarul Maramureșului, ne trimite o informațiune detaliată; din aceasta scoatem următoarele date.

Mișcarea culturală a Românilor din Maramureș datează din timpul când s'a reînființat acolo vicariatul episcopesc și ca prim vicar a fost numit Mihail Pavel.

Starea învățământului fiind în stare foarte deplorabilă, noul vicar a stăruit să se înființeze în Sighet o preparaandie pentru evaluearea învățătorilor. Spre scopul acesta, cu sprijinul comitelui suprem Iosif Man, a reușit să obțină de la erar în dar casele numite Szegedy în piața Sighetului cu un teritor de patru jughere intravilane. Maj. Sa a aprobat cererea

la 13 aprilie 1861, acordând intravilanul în preț de 12.000 florini, poporului român din Maramureș, pentru a înființa o preparandie română, cu expresă condiție ca intravilanul și casele să se poată folosi numai spre scopul acesta.

La 3 septembrie 1861 Românii din Maramureș au ținut o adunare în care s'a decis să se institue o „Asociațiune pentru cultura poporului român din Maramureș” cu menirea de a înființa o preparandie română. S'a ales o comisiune care a compus statutele; aceste însele abia în 10 iulie 1868 au obținut aprobarea guvernului, când s'a și constituit.

Încă înainte d'a începe a funcționa Asociațiunea, preparandia s'a și deschis în anul școlar 1861/2 sub direcțiunea vicarului Mihail Pavel și a zelosului profesor Ioan Bușița din Transilvania. Grație zelului de jertfire a fruntașilor și poporului român din Maramureș, preparandia română din Sighet a susținut zece ani, evaluează 120 de învățători și dând astfel un avânt învățământului românesc în părțile acelea.

La 1870 înființându-se în Sighet o preparandie de stat și făcându-se pași pentru strămutarea preparandiei de la Năsăud la Gherla, ca să fie una preparandie diecesană, a fost peste puțină a mai susținea preparandia română din Sighet. Atunci Asociațiunea pentru cultura poporului român din Maramureș s'a propus drept scop al activității sale în viitor, înființarea unui internat pentru pruncii școlari.

La rugarea Românilor maramureșeni, Maj. Sa, în 17 august 1872, a aprobat ca fondul dăruit pentru preparandie română să se întrebuințeze la înființarea unui conviciet român.

În adunarea din 20 august 1872 s'a ales un comitet pentru conducerea zidirii; sufletul acestui comitet a fost dl dr. Ioan Mihalyi, distinsul fiu al Maramureșului. Pe acel timp însele Asociațiunea avea numai un capital de 2061 fl. 20 cr. Cu aceasta sumă s'a început zidirea convicietului. Edificarea a ținut mai mulți ani. Abia la anul școlar 1886/7 s'a putut inaugura convicietul, primindu-se ca interni 12 studenți. Astăzi edificiul acesta, un adevărat palat, se prețuiește la 120 mii coroane.

Susținerea acestui conviciet se face cu mari jertfe materiale de către fruntașii români maramureșeni. De 16 ani, de când s'a deschis institutul, întreținerea alumnilor a costat 33.308 florini. S'au crescut în el 87 de tineri săraci, dându-se ajutoare momentane și altora.

Președintele Asociațiunii care îngrijește de acest institut e dl Petru Mihalyi, iar cassarul dl dr. Ioan Mihalyi, patronii de frunte ai Asociațiunii și ai convicietului.

LITERATURĂ.

Academia Română a ținut vineri 4/17 octombrie ședința publică, în care dl dr. V. Babeș a vorbit despre puterea defensivă și curativă a sângelui.

Gramatica limbii române. Dl Nicolae Sulica, profesor la gimnasiul românesc gr. or. din Brașov, a scos la lumină o nouă ediție, a patra, a Gramaticii repozatului profesor N. Pilția. Titlul edițiunii nouă este: „Curs sistematic de gramatica limbii române” întocmit pentru școlile secundare după cele mai nouă recerinte ale instrucțiunii. Volumul I, eti-

mologia. În prelucrarea sa dl Sulica a înlăturat orice urme dialectale, a introdus o terminologie gramaticală mai corespunzătoare, precum și definițiuni mai clare și mai potrivite, iar părțile defectuoase le-a completat cu materialul necesar. Editura librăriei H. Zeidner în Brașov. Prețul 1 coroană 80 bani; pentru România 2 franci.

Teologia Pastorală. Dl dr. Isidor Marcu, canonic mitropolitan în Blaș, a început să tipărească acolo, în tipografia seminarială, prelecțiunile sale de teologie pastorală, ținute ca profesor în seminariul arhiepiscopesc din Blaș. Zilele trecute a apărut primul volum, Didactica pastorală. Acesta, după un tratat general despre persoana și virtuțile păstorului sufletesc, se ocupă în deosebi cu didactica personală, adică su Homiletica și Catechetica. Vor urmă: Liturgica și Hodegetica pastorală. Oplul este aprobat de ordinariatul arhiepiscopesc gr. cat. de Alba-Iulia și Făgăraș. Prețul 4 coroane; pentru România 4 lei 50 bani.

Din edlțiunile Academiei Române au apărut de curând: „Constituțiunea geologică a țărmului Prutului din nordul Moldovei” de dr. Ioan Simionescu, profesor agregat la universitatea din Iași; prețul 50 bani. — „Clima zilei de Sf. Nicolae 1901” de I. St. Murat, șeful serviciului fizic al globului din institutul meteorologic, prețul 20 bani. — „Influența substanțelor străine asupra solubilității phenylthioureei în apă” de Petru Bogdan. Prețul 20 bani.

Biblioteca „Unirea”. A apărut la Blaș, reproducă din ziarul „Unirea” o broșură intitulată: „Câteva momente din începuturile bisericii române” de C. Auner. O polemică cu dl C. Erbiceanu, membru al Academiei Române și profesor la facultatea de teologie din București. Prețul 20 fileri.

TEATRU.

Teatrul Național din București. Duminică trecută, 13/26 octombrie, s'a reprezentat „Romeo și Julieta” de Shakespeare. Dna Aristița Romanescu a fost cu adevărat delicioasă în rolul Julietei; prea bine a fost și dl Ar. Demetriad în rolul lui Romeo. — Dsoara Agata Bărsescu, conform anunțului prealabil, avea să-și înceapă debutul marți la 15/28 octombrie cu „Phedra”, una din splendidele sale creațiuni, pe care în Teatrul Național o joacă între-oară. Pentru joi, 17/30 octombrie, s'a anunțat „Mesalina”, în care marea artistă joacă dimpreună cu dna Aristița Romanescu, cealaltă stea a Teatrului Național. Aceasta piesă, în care debutează ambele mari artiste, a avut mare succes în stagiunea din anul trecut. — Sâmbătă, 19 octombrie (1 nov. n.) se va reprezenta pentru prima oară pe scena Teatrului Național „La Slănic”, comedie bufă în 3 acte și 2 tablouri de cunoscutul publicist Sfinx. Rolurile principale vor fi ținute de dnl Niculescu, Brezeanu, Toneanu, Catopol, Soreanu, dna Ciuculescu, etc.

Societatea pentru fond de teatru român. Dl dr. *Alexandru German*, medic în Bistrița, a trimis cassarului Societății taxa de 10 coroane, cu următoarele rânduri: „Din greșeală am ramas din listă afară și me rog a me primi între membrii fondului de teatru.”

Reprezentarea teatrală din Sibliu, dată în duminică trecută, în seara închiderii expoziției industriale, de Reuniunea sodalilor români, a atras lume

imensă, încât și o parte din locul destinat orchestrei a fost ocupat de spectatori. S'au jucat piesele: „Vlăduțul mamei“ și „Ruga de la Chiseteu“. Dsoarele: Elena Baciū, Elena Grindean și dnii Axente, N. Bratu, G. Poponea, V. Grindean au obținut multe aplauze. Corurile au reușit foarte bine, asemenea și soliștii și solistele. După teatru a urmat dans în sala „Unicum“ până dimineața.

Teatru român în Rădăuți. Societatea „Internatul de băieți români ort. or. din Rădăuți“ va aranja duminică în 9 novembre 1902 st. n. în sala spațioasă a societății de tir din Rădăuți o petrecere, al cărei venit curat este destinat pentru fondul de zidire al edificiului internatului. Din vastul și bogatul program al acestei petreceri amintim reprezentarea piesei „Cinel Cinel“ de V. Alecsandri, cu coruri bine instruite, tablouri vivante reprezentând scene din viața poporului român, un bazar românesc bine asortat și în fine dans.

Reprezentare teatrală în Ruscberg. Români din Ruscberg, comitatul Caraș-Severin, au dat la 23 august n. o reprezentare teatrală, despre care înse numai acuma se raportează. S'a jucat „Ruga de la Chiseteu“ comedie populară cu cântece și joc într'un act, de Iosif Vulcan. Diletanții s'au achitat cu succes de însărcinarea ce ș-au luat.

MUSICĂ.

Dna Irena de Vladaia în Sibii. În turneul se artistic, dna Irena de Vladaia a sosit la Sibii, unde va da un concert marți la 4 novembre n. în sala de la „Unicum“. 35% din venitul curat al concertului se va da fondului pentru zidirea și augmentarea catedralei. Se speră că concertul va avea mare succes. Artista e însoțită de dl Gr. Savu, escelentul declamator.

Un concert la Bărlad. Din Bărlad primim următoarele rânduri: În 7/20 octombrie s'a dat în teatrul local un mare concert în favorul „Palatului invaliților“, care trebuie să ve intereseze mai ales că o Româncă, originară din Transilvania, dsoara Sidonia Popp bine cunoscuta fiecă a mult regretatului Alexa Popp din Cluș, azi nevasta unui boier fruntaș din țară G. I. Docan, a obținut un strălucit succes, cu jocul artistic la vioră. Lumea a așteptat cu nespusă răbdare a putea auzi pe dna Sidonia Docan, pe care numai la soireuri particulare a putut-o admira până acuma. Sala era tiosită de lumea cea mai aleasă, și concertul dat sub patronajul doamnei general A. Leon. Toate punctele au fost vii aplaudate, mai ales dl Leon un flautist escelent, dsoara Juvara cu mandolina, prof. Hinke etc., punctul culminant inse a fost punctul artistic, esecutat de dna Sidonia Docan; vioara în mâna dsale dă alte tonuri, e poetic, și elegant, publicul a aplaudat frenetic și a oferit mai multe buchete de flori, iar după concert în loja dnei general Leon, unde se află și dna Docan, a defilat toată lumea, felicitând cu căldură pentru marele succes atât moral cât și material. Înainte de concert a fost mare recepție la generalul Leon, iar după concert, marți seara o soiree musicală la dl și dna Docan, unde mare parte din societatea bărladana s'a întrunit și petrecut cu multă animație până în zorii de zi. A. Popescu.

SCULPTURĂ.

Busturi de ale oamenilor noștri mari. Cetim în „Deșteptarea“, că modelatorul Iosif Teodorovici din Cernăuți a modelat și turnat în gyps bustul lui Stefan cel Mare, după portretul lucrat de pictorul A. Bucevschi și aflător în proprietatea episcopiei de Roman. Bustul în format mare, cu înălțime de 50 cm., costă 5 coroane, iar în format mic, cu înălțime de 30 cm., costă 2 coroane. La acelaș modelator se află gata deja de mai de mult bustul lui Vasilie Alecsandri, C. A. Rosetti (în format mic 1 coroană), iar în scurt timp vor fi gata și puse la dispoziția publicului: bustul lui Mihai Viteazul și cel al lui Mihail Eminescu. Doritorii de a avea vre-unul din aceste busturi și-l pot cumpăra de la I. Teodorovici (Cernăuți, str. Gării nr. 53), ori prin redacția ziarului „Deșteptarea“ (Cernăuți, piața principală nr. 3.)

Monument pe mormântul poetului Bolintineanu. Remășițele poetului Dumitru Bolintineanu sunt îngropate în curtea bisericii din Bolintinul-din-Vale, județul Ilfov. Acum primăria capitalei a pus la dispoziția Casei Bisericii 5000 lei pentru ridicarea unui monument pe mormântul poetului. În urma concursului, sculptorul Storek a prezentat Casei Bisericii un proiect pentru acest monument.

Monumentul lui Eliade-Rădulescu în Târgoviște. La 15/28 octombrie avea să se inaugureze la Târgoviște monumentul lui Eliade-Rădulescu, care s'a născut acolo. Statua, despre care am dat informațiuni în mai multe rânduri, este opera sculptorului Fr. Storek din București.

BISERICĂ ȘI ȘCOALĂ.

Noul mitropolit al Bucovinei. Aflăm cu bucurie, că distinsul fruntaș al clerului român din Bucovina, archimandritul consistorial și actualul administrator al archidiecesei din Bucovina, episcopul titular dr. *Vladimir de Repta* a fost numit de Maj. Sa arhiepiscop și mitropolit în Cernăuți. Noul mitropolit s'a născut la 25 novembre 1841 în Banilă-rusească, Bucovina, din o familie de rezeși moldoveni. După terminarea gimnasiului și a teologiei din Cernăuți ș-a completat studiile la universitatea din Viena, Bonn, München și Zürich. La 1896 a fost promovat de către universitatea din Cernăuți doctor de onoare. A fost și profesor timp mai îndelungat la facultatea teologică. Apoi episcop titular de Rădăuți. Iar de la moartea mitropolitului Ciupercovici, administrator arhiepiscopesc. De zece ani a fost și deputat la Reichsrath.

Sinodul extraordinar din Arad. În urmarea deciziunii consistoriului gr. or. din Arad, în conțelegere cu consistoriul din Oradea-mare, pe temeiul paragrafilor 89 și 90 din Statutul-Organic, protosincelul Ioan I. Papp a convocat sinodul eparchial al Aradului la sedință extraordinară pe duminică în 20 octombrie v. (2 novembre n.) în catedrala din Arad.

Ministerul de culte Vlassics a vizitat marția trecută și gimnasiul românesc din Brașov, apoi școala de comerț și școala română de fete. Prețotindenii s'a interesat în deosebi de progresul în limba maghiară. De aici s'a dus la Sibii, unde a vizitat toate școlile, astfel și seminariul teologic-

pedagogie românească, precum și școala civilă română de fete, pretotindenii interesându-se de progresul în limba maghiară.

Promoțiune. Dl *Vasile Meșter* a fost promovat în 25 octombrie la universitatea din Cluș doctor în științele juridice.

Deschiderea internatului gr. or. din Lugoj. Dumineca trecută s'a serbat în Lugoj deschiderea internatului gr. or. românească înființat prin reposatul avocat de pie memorie dr. Liviu Marcu. Întâiu s'a celebrat în biserica gr. or. parastas pentru odihna fundatorului, pontificând protopresbiterul dr. George Popovici și cântând corul reuniunii române de cântări. Apoi s'a făcut sfințirea localului internatului, după care dl protopresbiter a rostit o cuvântare care a impresionat pe toți.

La institutul Oteteleşanu de la Măgurele sub patronatul Academiei Române s'au admis anul acesta două eleve de la noi și anume: Viorica Ciorean din Reșinari și Aurora Ștefu din Arad.

C E E N O U ?

Hymen. Dl *Iulian Georgevici* candidat de avocat și dsoara *Matilda Ciortus* s'au cununat în duminica trecută în biserica gr. or. din Timișoara-Fabric. — Dl *Ioan Pampu* învățător în Alba-Iulia și dsoara *Maria Pinci* se vor cunună la 2 noiembrie în biserica gr. cat. din Hosman. — Dl *Nicolae Pampu* și dsoara *Maria Chirtop* se vor cunună tot acolo și tot atunci. — Dl *Avram Gîurgiu* candidat de preot din Bulzești și dsoara *Livia Ganca* din Semlac s'au logodit.

Reuniunea femeilor române din Abrud. Abrudsat și împregiurime își va ținea adunarea generală în 2 noiembrie (20 octombrie) a. c. la 2 ore, la care sînt invitați cu onoare toți membrii, și toți cari se interesează de progresul și cultura fetițelor noastre. Abrud, în 15 octombrie 1902. Ana Filip, presidentă; Alesandru Ciura, secretar.

De la expoziția românească din Sibiu „Voința Națională” din București publică o foarte drăguță dare de seamă, din care reproducem următoarele rânduri: „Mai drăgălașe decât păpușele sînt inșe ardelencuțele tinere cari stau prin expoziție de îngrijesc lucrurile expuse; ele sînt îmbrăcate ca în satul lor, și fiecare se schimbă din alte sate. Dintre acestea sînt unele cari te uimesc prin frumusețea lor, a grafului și vioiciunea spiritului; îți pui capul că sînt cocoanele cele mai alese din Sibiu travestite, pe cînd ele în realitate nu sînt decât ce le arată portul: femei și fete din Seliște, Mercurea, Avrig sau din alte părți. Acestea dovedesc mai bine decât chiar documentele istorice superioritatea rasei poporului din care se trag. Lîngă masa cu păpuși, alte mese largi acoperite cu lucruri și pe lîngă pîretele stelage încărcate cu tot felul de obiecte cusute și țesute de mîna sîntencelor, iar pîreții și balconul terasei împodobit cu covoare mari multicolori țesute toate de țerance. În toate și peste tot o veselie și o frumusețe, că ocibi cei frumoși ai rumenilor și sîntoaselor ardelencuțe ce vizitează expoziția devin și mai scînteietori sub oglindirea jocului de lumină pe covoarele cu miș de fete ale expoziției. N'am vădut un joc de culori mai variat și mai selipitor ca

în această expoziție. Zic într'adins selipitor, fiind că voi să observ aceasta într-o cîtva ca un cusur. De, au apărut vâpselele cu anelină și în Ardeal ca și la noi; femeile au părăsit chipul lor de a-ș vâpsi singure lînurile, în vechile tonuri potolite și armonice; și au alergat la strălucirea vâpselelor acestora, cari nici frumoase și nici durabile nu sînt. Nu me îndoiesc că peste puțin timp își vor reveni iar la frumusețea vechilor culori părăsite. Ca peșemn, ca motive de ornamentație, ardeleni seamănă cu noi cum seamănă și în vorbă. Mici varietăți în chipul de a le combină și aședă pe obiect, dar motivele fundamentale remân aceleași. În deosebi crucea — simbol al credinței în Dumnezeu — se repetă cam peste tot. Ornamentele din linii curbe numai cînd sînt pe cojoace sînt românești, iar cînd se întîlnesc pe țesături și cusături, cu siguranță se poate spune că sînt influențe străine de cari sperăm iarăș că nu vor întîrzi să curățe portul românească. Pentru acest scop, comitetul Reuniunii agricole îngrijește de a adună toate ornamentele frumoase și pur românești, într'un album care să-l tipărească apoi în culori și să-l răspîndească prin școli și casele românești.

Dare de seamă și mulțumită publică. Cu ocaziunea adunării generale a „Societății pentru crearea unui fond de teatru român”, ținută în Bistrița în zilele de 7 și 8 septembrie a. c. s'a încassat prin subscrișul comitet sumă de 1271 coroane 60 bani. Spesele cu aranjarea festivităților 1165 cor. 28 bani. Resultă un venit curat de 106 coroane 32 bani. Suprasolviri și contribuiri marimonioase s'au primit de la dñii: George Balmoș, protop. în Dorna-Vatra 20 coroane; inginerul Bogdan, din Perlas 10 cor.; Ioan Farcaș, viconotar în Rebra-mare 3 cor.; „Fortuna”, institut de credit și economii în Rodna-veche, Victor Varna, notar în Borgo-Prund, câte 2 cor.; A. Câmpean, funcționar, Bistrița 1 cor.; Nicolae Tincu, protop. în Ghirolt 2 cor.; dnele: Alb. Wachsmann, din Borgo-Prund; Susana Csatt, din Deva; dr. Nic. Hângănuț, din Borgo-Prund, câte 3 cor.; dna Moldovan, protop. din Catina 12 cor.; dñii: Ioan Corbul, viconotar comit. în Bistrița 2 coroane; Virgil Florian, notar în Ida mare; Sever Groze, protop. în Herina, câte 1 cor. Sumă 65 cor., pentru care faptă generoasă li se aduce prin aceasta cea mai călduroasă mulțumită. Bistrița, la 16 octombrie 1902. Pentru comitetul aranjator: Gerasim Domide, președinte; Ciril Negruț, cassar.

Închiderea expoziției din Sibiu s'a făcut, conform programei, duminică (13/26 octombrie) după miezăzi la orele 2, prin un discurs rostit de dl Victor Tordășianu, președintele Reuniunii sodalilor români, apoi s'au împărțit premiile. Fiind lume multă, expoziția a remas deschisă pînă seara la 7. Albumurile mustrelor de lucru manual, cari au fost expuse, se vor fotografia și se vor tipări în culori. Expoziția a fost vizitată în timpul de 8 zile de 5971 persoane.

Au murit: Dr. *Vasilie L. Fap* de Letca și Vár-alja, jude de tablă regească în Timișoara, la 22 octombrie, în etate de 63 ani; — *Alesandru Bene*, paroc în Petridul-de-mijloc, protopopiatul Turda, la 11 octombrie, în etate de 42 ani.

VERZEICHNISS
 aller 55.000 Gewinne.
 Der grösste Gewinn im glücklichsten Falle
1.000.000 Kronen.
 Speziell sind die Gewinne wie folgt eingetheilt:

Sämmtliche Gewinne werden in ca. 5 Monaten gezogen
und sind in Baar zahlbar.

	Kronen
1 Prämie mit	600000
1 Gew.	400000
1 " "	200000
1 " "	100000
1 " "	90000
1 " "	80000
1 " "	70000
1 " "	60000
1 " "	50000
1 " "	40000
1 " "	30000
1 " "	25000
1 " "	20000
1 " "	15000
1 " "	10000
36 " "	5000
67 " "	3000
3 " "	2000
437 " "	1000
503 " "	500
1525 " "	300
140 " "	200
34450 " "	170
4550 " "	130
4550 " "	100
100 " "	80
4350 " "	40
3350 " "	

55,000 Gew. u. Pr. im Betrage **14.459,000**

Noroc deosebit la
TÖRÖK.

Mulți, mulți au devenit prin noi fericii!
 Mai bine de noue milioane coroane au câștigat
 la noi onorații noștri mușterii.

Cea mai cu sorți loterie din întreaga lume este loteria
 noastră de clase priv. reg. ung., care se reincepe în curând din
 nou. Din

110.000 losuri se sortează **55.000**

cu câștiguri în bani, va să zică jumătate câștigă din losurile emise, conform listei alăturate a câștigurilor.

Cu totul se sortează suma enormă de
patrusprezece milioane 459,000 coroane
 în restimp de numai 5 luni. Întreaga întreprindere stă sub
 controlul statului,

Prețul losului original pentru clasa I face conform
 planului:

Pentru o optime ($\frac{1}{8}$) fl. —	.75	sau	coroane	1.50
" " pătrime ($\frac{1}{4}$) " "	1.50	"	"	3.—
" " jumătate ($\frac{1}{2}$) " "	3.—	"	"	6.—
" " un întreg ($\frac{1}{1}$) " "	6.—	"	"	12.—

și se trimite pe lângă rambursă sau trimiterea înainte a
 prețului. Planuri oficiale gratuit. Comande pentru losuri ori-
 ginale rugăm a trimite până în

10 novembre u. a. c.

cu încredere și direct la adresa noastră.

A. Török & Co.

Casă de bancă

BUDAPESTA.

Cea mai mare vânzare în detalii din Ungaria pentru loterie de clase.

Secțiunile loteriei de clase ale colecturii noastre principale sunt:

- Centrala: Theresienring 46/a.
 1. Sucursală: Waitznerring 4.
 2. Sucursală: Museumring 11.
 3. Sucursală: Elisabethring 54.

(4-6)

Scrisoare de comandă (de tăiat)

Domnii **Török & Co.,** Budapesta.

Ve rog să-mi trimiteți _____ los original clasa I a loteriei ung. reg. priv. de clase, dimpreună cu un plan oficial.
 Suma în coroane _____ { a se încasa prin rambursă } Rog a șterge ce
 (urmează cu mandat postal) nu convine.

Adresa primită